

ПРОСТРАНСТВО И ВРЕМЕ В ЛИРИКАТА НА ВАПЦАРОВ

Пространство и време са фундаментални категории на битието и на нашето мислене за него. Философът Имануел Кант ги определя като „необходимими условия на всеки (външен и вътрешен) опит“.¹ Иначе казано, това са универсалните рамки, в които се помества цялата реалност, и ние не можем да си я представим по друг начин, т.е. извън пространствено-времевата координатна система.

Поради това от съществено значение е и проблемът за естетическото усвояване на пространствените и времеви отношения от страна на литературното творчество, създаващо нещо като „втора“ действителност. Своя миогледна специфика има този проблем и в лириката на Никола Вапцаров, като една своего рода система от художествени „топоси“ и „хроноси“, на които си струва да се спрем по-нататък.

* * *

Жанрът, който е тясно специализиран в изобразяването на природното пространство, се нарича „пейзажна лирика“. Като оставим настрана колко несполучлив е терминът – и изобщо класификацията на лирическите творби по тематичен признак – почти винаги върху изобразяването на даден ландшафт оказва въздействие личността на поета. По-важен от външния, природен свят е идейно-емоционалният свят на автора. Този принцип е валиден за всяко изкуство (включително за т. нар. художествена фотография).

Рисувайки природното пространство, Вапцаров влага в него, а по-точно казано, излага, демонстрира с негова помощ, своите идеи за родината, човека, историята. Когато поетът казва:

*Имам си родина и над нея
денем грее синьото небе.
Вечер светят звездни полилеи
и гаси ги сутрин светъл ден. –*